

עבר'ת 1315

2

אברהם הוליד את יצחק - Abraham begot Isaac. We should note the difference between the language that the Torah uses regarding Isaac and the language used for Ishmael. This substantial difference sheds light on two different educational and moral approaches to raising children. Here, the Torah tells us, *These are the generations of Isaac son of Abraham: Abraham הוליד, begot, Isaac.* However, in regard to Ishmael, we read, *these are the generations of Ishmael the son of Abraham, whom Hagar the Egyptian, the maidservant of Sarah, bore (25:12).* The formulation is almost identical, but there is a difference in the terms הוליד versus ילד.

The progeny of Ishmael multiply exponentially, occupy large swaths of territory, and are dispersed geographically. It appears that they accomplished their growth and territorial expansion by military might. There are no Akeidos in the lifetime of Ishmael. He grows freely, unencumbered by tension, struggles, or internecine quarrels.

The story of Isaac's family is quite the opposite. Isaac and Rebecca had only two children, whose births were complicated and painful. Their lives were riddled with conflict. Jacob was compelled to leave his paternal home to wander from place to place and was never able to establish himself in any one location for long. The covenantal community must pay a steep price for its accomplishments.

Sarah is often criticized for her banishment of Ishmael from the household, as it seems to demonstrate a lack of kindness. In reality Sarah was making a critical assertion about membership in the covenantal community. She prevented Ishmael from becoming part of the history of the covenant because his nature would not have allowed him to live the sacrificial life that the people of the covenant must live.

Abraham suggested that Ishmael be included in the covenant: "Abraham said to God, 'O that Ishmael might live before You!'" (17:18) But God Himself sanctioned Sarah's decision. Ishmael is not ready to live a life of heroism and self-sacrifice, which includes readiness for possible martyrdom. He cannot be part of the covenantal community.

All this is embedded in the two contrasting verbal forms for giving birth. The Hebrew word הוליד, as applied to Isaac, implies a multi-generational educational process with an eternal effect. The plural form for the word ילד is found on the verse in Genesis 50:23: *Joseph saw children of a third generation [born] to Ephraim; also the sons of Machir the son of Manasseh were born, on Joseph's knees.* While ילד is generally translated as born, according to Ibn Ezra, this term suggests raising and educating children.

The word הוליד includes the letter heh. What additional dimension does the letter heh indicate, and why is it connected to Abraham becoming the father of Isaac?

On the verse (15:5) *And He took him outside, and He said, "Please look heavenward and count the stars, if you are able to count them."* And He said to him, "So will be your seed." Rashi comments: *Abandon your astrology, through which you have seen in the signs of the zodiac that you are not destined to bear a son. Abram will not father a son, but Abraham will.* Before the addition of the letter heh, fatherhood and motherhood were natural institutions, impelled entirely by biological, mechanical drives which are common to the animal kingdom as well. The addition of the letter heh caused a dramatic change, introducing an element of teaching to fatherhood. This spiritual revolution was so novel that the Sages said of it, *One who teaches Torah to his friend's child is considered as having given birth to him (Sanhedrin 19a).*

The Torah considers children as gifts that God bestows out of grace. However, the strongest kinyan (legal hold of an object) applies to an item that is purchased, rather than given as a gift. Abraham refused to accept the Cave of Machpelah as a gift and paid the full price for it. King David bought the plot of land upon which the Temple was built. The city of Shechem was also purchased. All three sites play a pivotal role in Jewish history. Our ownership of them must be beyond all legal question.

So too, in a manner of speaking, parents must carry out a kinyan, a process of acquisition, in order to "reacquire" the child whom God gave to them as a gift. Abraham placed his son Isaac on the altar, displaying the ultimate in mesirus nefesh, so he could reacquire his child. As we educate shape and guide our children, we, too, reacquire them.

The Sages derived this idea exegetically from 2:4: *These are the generations of the heavens and the earth בראשם, when they were created.* The exegesis is בראשם. He created them with the letter heh. A rearrangement of the letters results in the name Abraham (אברהם). God's message is that Abraham can become a creator by teaching, and then be transformed into the father of all mankind. Thus, according to Jewish law, Abraham, as the father of a multitude of nations (17:4), is also considered the father of all prospective converts.

Abraham הוליד, begot, Isaac demonstrates that this was much more than a mere biological link. The new and radical philosophy of parenthood that Abraham espoused was essential for the creation of the covenantal community.

יחזקאל
711

11

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' ופתח רבקה
אשתו.

בפתיחת פרשתנו אנו עדים לניסיון העקרות שפוקד את יצחק ורבקה. בן
ארבעים שנה לוקח יצחק את רבקה לאישה, אך נישואין אלו אינם
נושאים את פירותיהם ואינם מביאים ללידה. אולם יצחק ורבקה אינם
נואשים: הם פונים ומתפללים אל הקדוש ברוך הוא, והוא נענה להם.

ניסיונם של יצחק ורבקה מזכיר לנו את ניסיונם של אברהם ושרה. גם הם
עוברים ניסיון של עקרות, שבסופו הקדוש ברוך הוא זוכר את שרה
ופותח את רחמה; אך הבדל משמעותי מפריד בין המקרים. אופן
ההתנהגות של אברהם ושרה שונה מזה של יצחק ורבקה. התמודדותם
של אברהם ושרה עם בעיית העקרות היא פסיבית. הם אינם פועלים
מאומה, אינם מתפללים לקדוש ברוך הוא כדי לבקש את הוולד המיוחל,
ולבחינה מסוימת משלימים עם המציאות, ועל אף ההבטחה המפורשת
שקיבלו להעמדת זרע - אינם פועלים כדי שזו תתממש. פעולתם
המעשית היחידה - נתינת הגר לאברהם בידי שרה - מעידה על השלמה
עם מצב העקרות. ותליית כל העתיד בבנה של הגר.¹ מהפסוקים נראה כי
אברהם מניח שהבטחת הזרע תתממש על ידי ישמעאל, "לו ישמעאל
יחיה לפניך" (יז יח), ושרה צוחקת על האפשרות של היריון בגילה
המאוחר. שניהם מקבלים ומשלימים עם המציאות שאליה נקלעו, עד
שלבסוף באה ישועתם בדרך נס.

אצל יצחק ורבקה, לעומת זאת, הדברים נראים אחרת. יצחק אינו נכנע
אל מול מצבו הקשה, ופונה אל הקדוש ברוך הוא בבקשה להיוושע ממנו,
עד שאכן נענה. הפסוקים מדגישים: "ויעתר לו" - הקדוש ברוך הוא נענה
לתפילתו של יצחק, כלומר תפילה זו היא שחוללה את הישועה ושהביאה
ללידה. זו הפעולה שגרמה לגזירת העקרות לפוג. תגובתם של יצחק
ורבקה למצבם היא אקטיבית, ובזכות עשייתם הם זוכים לוולד המיוחל.
אפשר לומר כי מה שפעל הנס אצל אברהם ושרה, פעלה התפילה אצל
יצחק ורבקה.

רצון ה' - שישנו את רצונו

הגמרא מביאה שתי מימרות בשם רבי יצחק, המעמיק בפסוקים אלה
ובהבנת התפילה בכלל:

אמר רבי יצחק: מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקב"ה מתאוה
לתפלתן של צדיקים.

אמר רבי יצחק: למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר? מה עתר זה מהפך
התבואה ממקום למקום, כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של
הקדוש ברוך הוא ממדת רגזנות למדת רחמנות.

(יבמות סד א)

אלו שתי מימרות שעומדות, עקרונית, כל אחת בפני עצמה: הקדוש ברוך

(2)
ויעתר לו
לנכח

6

11

16

11

26

31

36

2

הוא גזר עקרות על האבות כדי שיתפללו, ותפילתם של צדיקים מהפכת
 כביכול את מידותיו של הקדוש ברוך הוא. אולם מחיבורן של שתי
 המימרות נוכל לדלות תובנה עמוקה: הקדוש ברוך הוא מתאוה
 שהצדיקים ישנו את מידותיו. הוא מעוניין שלא הוא לבד יגרום לדברים
 להתרחש, אלא שגם תפילתם של הצדיקים תשפיע, והיא זו שתשנה את
 המציאות.

6

(3) 6

לגעת במפתחות שבידי ה'

נוכל לחדד את הדברים דרך דברי הגמרא:

אמר רבי יוחנן: שלשה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו
 ביד שליח, ואלו הן: מפתח של גשמים, מפתח של חיה, ומפתח של תחיית
 המתים.

1/

(תענית ב א)

ישנם מפתחות שנמצאים בידי הקדוש ברוך הוא, ובאופן פשוט - מדובר
 בשלושת מפתחות החיים. החיים אינם ניתנים לשום שליח ומלאך, אלא
 הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו אחראי עליהם, והוא זה שמחזיק בהם
 ומשפיע אותם. החיים הם הדבר הנשגב ביותר, עד שהיחיד שקובע
 ומשפיע עליהם הוא הקדוש ברוך הוא.

1/

דווקא את החיים מונע הקדוש ברוך הוא מהאבות: הוא עוצר בעדם
 מלהשפיע חיים הלאה. לאור דברי רבי יוחנן, בזה מתעצמות שליטתו
 המוחלטת של הקדוש ברוך הוא על החיים. אולם על ידי מימרת רבי
 יצחק מתברר כי מניעה זו, עניינה שהמפתחות יעברו כביכול לאדם.
 כלומר, הקדוש ברוך הוא עוצר את זרימת החיים של האבות, כדי שהם
 בנפילתם ישחררו את אותו מעצור. והקדוש ברוך הוא חוסם והצדיקים
 מבקעים את המחסומים. הדבר שנמצא יותר מכל בידי הקדוש ברוך הוא
 - דווקא הוא זה שפורץ ושופע על ידי האדם בתפילתו.

2/

חז"ל במדרש (דברים רבה ב א) מונים עשר לשונות של תפילה: "שוועה,
 צעקה, נאקה, רינה..." לשון "העתרה" איננה בין לשונות אלו. והמשותף
 ללשונות התפילה, שהן מבטאות אופנים שונים שלה, כאשר כל לשון היא

2/

דרך מסוימת של עמידת המתפלל אל מול ה'. אולם לאור דברי רבי
 יצחק, ההעתרה איננה ביטוי לאופן מסוים של התפילה, אלא היא מבטאת
 את מהות התפילה ומשמעותה: לתפילה יש כוח לחולל מהפכות, לשנות
 את מידותיו של הקדוש ברוך הוא מרוגז לרחמים, לגעת במפתחות
 והיחידים שנמצאים בידיו של הקדוש ברוך הוא - ולשנות את גזירותיו.

3/

תפילה מתבטלת ותפילה פועלת

אברהם ויצחק מייצגים שתי בחינות שונות של תפילה. אברהם מייצג את
 היסוד העולה מדברי רבי יוחנן - מפתחות החיים בידיו של הקדוש ברוך
 הוא, ורק הוא יכול להושיע. אברהם ניגש לתפילה המיוסדת על הכנעה,
 ושבסוד עמדתו מונחת ההבנה שהכל מהקדוש ברוך הוא, ולאדם אין
 יכולת לשנות דבר. הוא מבטא את בחינת הנס שבתפילה, ואת העמדה

3/

(3)

1 שהכל בידי שמים. לעומתו, יצחק מבטא בחינה אחרת של התפילה, שלפיה תפילתו של האדם יכולה לחולל שינוי. יצחק ניגש לתפילה מתוך אמונה כי תפילתו מסוגלת להשפיע, ליצור מהפכות. הבחינה האחת ונומטאת את יסוד ההתבטלות של האדם בפני הקדוש ברוך הוא, ואילו הבחינה האחרת מבטאת את העשייה והשותפות לקדוש ברוך הוא בונהגת העולם. 6

פזמרים האלה כותב הרב:

התפלה היא פעולה ממש, ככל פעולה שהטבע שלה מורגש. אמנם הכל נולד בגודל קדשו של הרצון היחיד של המתפלל, ושל התוכן האלוהי הנמלא את נשמתו, וחפלתן של צדיקים עושה מהפכה גדולה לטובה, מערכי העולם כולו. מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן, אף ונפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקדוש ברוך הוא ממדות רגזנות למדות רחמנות. 11

(אורות הקדוש ג, שער ראשון לה)

לפי עמדה זו של יצחק, התפילה היא פעולה ממש. יש לה כוח בפני עצמה. היא מהפכת מהפכות וחורצת גורלות, ומשנה את מידתו של הקדוש ברוך הוא ממידת רגזנות למידת חסד ורחמים. לתפילה זו מתאווה הקדוש ברוך הוא, כדי להפוך את הצדיקים לשותפים פעילים בנהגת המציאות, ההופכים עולמות ובוראים עולמות. 6

ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי (כה, כב).

1 היא חשבה שבקרבה רק עובר אחד דו פרצופי — אישיות מפוצלת, אדם בעל מוח שסוע וסדוק, אשר רץ ומפרנס לצאת על פתחי תורה ורץ ומפרנס לצאת על פתחי ע"ז, לכן אמרה למה זה אנכי, היינו שפסחתה על שתי הסעיפים אינה יכולה ללכת שלושת יד עם אנכי — הדגבור הראשון של עשרת הדברות. רבקה נרגעה כאשר אמרו לה, "שני גוים בבטןך ושני לאמים ממעיך יפרדו", מוטב היה לה בן נוסף שיהיה גוי גמור מאשר בן יחיד שיהיה הפכפך פוסח על שתי הסעיפים. עו"ל, "למה זה אנכי", היינו למה כל החרדה שחרד אברהם לרכוש אותי — אנכי — לאשה לבנו ליצחק. 6

1 יש לפרש בדרך רמז, על פי מה דאיתא בגמרא בכמה דוכתי (פסחים כב, ב, קדושין נז, א, ב"ק מא, ב, בכורות ו, ב), "שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש וכו' עד שבא ר' עקיבא ודרש את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים". והנה רש"י ז"ל פירש כאן בשם המדרש, על הפסוק "ויתרוצצו הבנים בקרבה", כשהיתה עוברת על פתחי ע"ז היה עשו מפרנס לצאת, וכשהיתה עוברת על פתחי שם ועבר, היה יעקב רוצה לצאת. והנה רבקה לא היתה יודעת שהם שני עוברים, והיתה סוברת שהוא עובר אחד, אם כן היה מקום להרהר ח"ו שיש שתי רשויות, כיון שהוא עובר אחד ויש שני הפכים בנושא אחד. על כן הרהרה ותאמר "אס-כן למה זה אנכי". רוצה לומר, מה שכתוב בעשרת הדברות "אנכי ה' אלקיך", שהוא נגד מה שאירע לה ברציצה זו. לכן "ותלך לדרוש את ה'", רצה לומר, לדרוש הפסוק "את ה' אלקיך תירא". "ויאמר ה' לה שני גוים בבטןך", אחד צדיק ואחד רשע, ואל יעלה על דעתך כלל שיש ח"ו שתי רשויות. 6

מא

תולדות

גלפים

זה שר

גב שלם

ועל ידי

עולם

ה תכין

תולדות

ש
אלפיק (7)

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבה אוהבת את יעקב (כה, כח).

צריכים להבין, איך טעה יצחק אבינו (1) לאהוב את עשו יותר מיעקב עד שהיה מוכן למסור את הברכות לעשו, וכי לא ראה איך שיעקב איש תם יושב באהלה של תורה, בזמן שעשו מבלה כל ימיו בשדה.

ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר (6) הקול קול יעקב והידים ידי עשו (בראשית כז, כב). יש להבין, מאחר שהכיר יצחק שהקול קול יעקב, למה המשיך לברך אותו, לכאורה היה לו לחקור יותר מאחר שראה שיש מקום לחשוש שאכן יעקב הוא העומד לפניו ולא עשו.

ואפשר לומר על פי מה שאומרים בשם הגה"ק מקאצק זי"ע בפירוש הפסוק (שמות כב, ל) "ואנשי קודש תהיון לי", שהשי"ת דורש מאתנו שנהיה 'אנשים קדושים' ולא מלאכים. והכוונה (6) (אבל ארבע עשרה שנים שמש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. מאידך גיסא, עשו היה שקוע כל כולו בעולם הזה, ולא היה לו שום שייכות אל

א. ראה שפת אמת (משפטים תרל"ב) ד"ל, בשם הרה"ק ז"ל מקאצק ע"פ ואנשי קודש תהיון. להיות שמירת הקדושה במעשה אנוש ותחבולותיו. פי' שאין מחסור להשי"ת מלאכי עליון שרפים וחיות הקודש. רק שמתאווה לקדושת אנשים וכו', עכ"ל. ובספר שיח שרפי קודש (אות שכת), פעם אחת אמר הרבי מקאצק זצ"ל בזה"ל, ואנשי קודש תהיון לי, מענטשליכקייט הייליג זאלט עטץ זיין. [בלשה"ק: האנושיות תהיה קודש].

(5)

8

שרי אלפים

מב

שכשיצטרך על פי השי"ת לעסוק בעניני העולם הזה, שיוכל לעשות זאת באופן של קדושה. מה שאין כן עשו השקוע בחומריות ורחוק מאד מדרכי הקדושה, לא יתכן שיוכל לעשות מעשיו בקדושה.

אבל שניהם, יצחק ורבקה, הודו שיעקב כמו שהוא מובדל ומופרש מעולם הזה, ועשו כמו שהוא שקוע כל כולו בחומריות, לא בדרכים אלו ישכון אור, ולא לתכלית זו ברא השי"ת את עולמו. וכן הודו שניהם שהברכות יתנו למי אשר זרעו יהיה עם הנבחר, העם של 'אנשי קודש'. ודעת שניהם שזה שהדרך אשר ישכון אור הוא למי אשר אלה לו, שיהיה ידיו ידי עשו לעסוק בעניני עולם הזה בזמן שיהיה קולו קול יעקב לעשות מעשיו לשם שמים, שזהו תכלית הנרצה.

ועל כן כשנכנס יעקב לקבל הברכות, ויצחק הכיר שהעומד לפניו יש בו תנאים אלו ש'הקול קול יעקב וידיים ידי עשו', שוב לא אכפת ליה אם הוא יעקב או עשו, מאחר שהוא דוגמא של 'אנשי קודש'. ממילא לו לבדו משפט הברכה, שבנדאי ממנו יצא עם הנבחר, העם של 'אנשי קודש'.

יחי רצון שנוכח להיות 'אנשי קודש', ועל ידי זה נזכה שיחולו עלינו ברכות יצחק וכל הברכות שבתורה.

הקדושה, אלא אדרבה היה מתרחק כל יום מאור הקדושה יותר ויותר.

והשתא בראות יצחק ורבקה את כל זאת, וכבר ידעו היטב שרק

מאחד מבניהם יצא עם הנבחר, שהרי אמר הקב"ה לאברהם "כי ביצחק יקרא לך זרע" (בראשית כא, יב), שמשמע "ביצחק ולא כל יצחק" (סנהדרין נט, ב),

נחלקו יצחק ורבקה מי הוא הבן היותר מוכשר לכך שיצא ממנו העם שתכליתם להיות 'אנשי קודש'. יצחק סבר שיעקב

כל כך רחוק ומובדל מעולם הזה עד שאיננו מסוגל לעסוק בעניני עולם הזה

באופן של קדושה, כי נמאסו עניני עולם הזה בעיניו באופן שאיננו מוכן לעסוק

בהם כלל. מה שאין כן עשו, אף שהוא

רחוק מן הקדושה, מכל מקום הרי הוא עוסק בעניני עולם הזה, ובהדרכה נכונה

אפשר להטותו לדרך הישר שיעסוק בענינים אלו באופן של קדושה. ועל כן

אהב יצחק את עשו, כי בעיניו היה עשו היותר מוכשר לצאת ממנו עם הנבחר,

עם המיועד להיות 'אנשי קודש'.

אבל לא כן היתה דעת רבקה אמנו ע"ה, אלא לפי דעתה היה יעקב הבן

המוכשר לצאת ממנו העם של 'אנשי קודש'. ואף שלא עסק כלל בעניני עולם

הזה, מכל מקום מאחר שהוא איש קדוש וכל דרכיו הם בקדושה, יתכן

תולדות

ויתרוצצו הנ
(בראשית כה, ו)

קשה מאד
רבקה

אנכי, ומה
היתה "אם כן

אנכי מתאוה ו
מאד, וכי לא

לסבול צער ו
ולא ליני

ויאמר עשו
האדני

על כן קרא ל
להבין וכי בט

נזיד עדשים
שיי

ויעקב נתן לי
(שם ש)

ביקש עשו
האדם הזה ד

למה נו
ואפשר לומר

הקד
בזה העולם

מציאות השי
ומקרי העולם

הענין או המ
שאין בו חיו

ולית אתר פ

6

The Name of the Parsha

On the words, "These are the descendants (Toldos) of Yitzchak," Rashi comments, "These are Ya'akov and Eisav mentioned in the Parsha."

According to Chasidic teachings, Ya'akov represents the soul, and Eisav, the body. The Parsha is thus named after both Ya'akov and Eisav, because the soul and the body each have their own exclusive qualities.

The soul is described as a "child" of God, because the love shared between the soul and God is a natural type of love, resembling the parent-child relationship.

The body, on the other hand, has no inherent love for God — on the contrary, it conceals God's presence. But, ironically, when God "chose" the Jewish people, He chose primarily our bodies. For, it would not have been an act of true self-expression to choose the Jewish soul, since anybody would choose a superior product over an

inferior one. Rather, it is the Jewish body, which appears to be quite similar to that of the non-Jew, that was selected by God (See Tanya ch. 49).

Of course, this does not mean to say that the soul was not chosen by God at all. It is only that the body has no redeeming feature of its own other than the fact that it was chosen by God—so its chosenness "stands out" more than in the case of the soul.

When soul and body are together, each begins to learn from the other's unique quality: Through observing Torah and mitzvos, the soul teaches the body how to love God; the body, in turn, teaches the soul how to reveal its chosenness.

And that is why Ya'akov, the soul, and Eisav, the body, are both "mentioned in the Parsha."

(Based on Sichas Shabbos Parshas Toldos 5752.)

①
ביתאבות

עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי

הקוּתִי ותורתִי (כו, ה)

איתא בגמרא (יומא דף כח): "אמר רב, קיים אברהם אבינו כל התורה כולה וכו',

שנאמר תורותי - אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה."

מקשים: כיצד שמר אברהם אבינו את השבת, הרי אמרו חז"ל (סנהדרין דף נח): שבן-נח ששבת חייב מיתה, ולפי שאברהם אבינו עדיין לא נצטווה על מצוות שבת הרי היה חייב לעשות בה מלאכה ככל בן-נח, וכיצד היה יכול לקיים כל התורה כולה קודם שניתנה?

כמה תירוצים נאמרו על כך:

אברהם אבינו היה שובת כל יום השבת, ובמוצאי שבת עשה מלאכה, ובכך קיים שני דברים: שהרי אצל בן-נח הלילה הולך אחר היום, ובעשייתו מלאכה במוצאי שבת לא עבר על מה שאמרו בן-נח ששבת חייב מיתה, כיון שבלילה המצטרף לשבת עשה מלאכה, ומאידך גיסא בלילה שלפני כן שבת ובכך קיים גם מצוות שבת כבן ישראל גמור.

(פנים יפות, בפ' משפטים)

אברהם אבינו היה לובש טלית מצוייצת, והנה אם היה לו דין כבן-נח, אזי לא שבת, כי בן-נח פטור מן הציצית והטלית והציצית הם משא, שהרי אינם מלבוש ואם כן עבר בלבישתם על מלאכת הוצאה בשבת. ומאידך, מדין ישראל לא עשה מלאכה, כי מצד זה היה חייב בציצית ואין בכך איסור הוצאה.

(בשם החתם סופר והחשק שלמה)

קיימא לן ששלוחו של אדם כמותו. אמנם, היינו דווקא בשליח ישראל ולא בבן-נח, שאין דין שליח נוהג בו, כמו שלמדו חז"ל (קידושין דף מא): "מה אתם בני ברית, אף שלוחכם בני ברית". ואם כן היה יכול אברהם אבינו לשבות ביום השבת כישראל גמור ולצוות על אחד מעבדיו בן-נח שיעשה מלאכה. ולפי זה שמר אברהם אבינו את השבת בתור בן ישראל, ובתור בן-נח הלא עשה עבודה על ידי שליח, שלפי דת ישראל אין כאן שליחות אבל לפי דת בני נח יש כאן שליחות ונחשב כאילו הוא בעצמו עשה מלאכה.

(רבי משה מרדכי אפשטיין)

①
קל

⑥

④

⑥

①

⑦

וידדו כי זקן יצחק ותכנין עיניו מראות פרש"י כדי שיטול יעקב את הכרמית, ללא
 ותכנין עיניו על מה כרו עיניו כשנעקד ע"ג המזבח והי' אביו רוצה לשחטו בזה מלאכי
 השרת והיו צוים וירדו דמעותיהן על עיניו של יצחק, ולי' כוונת המאמר שירדו דמעותיהן
 ואין לו מובן כפשוטו שהמלאכים היו לו דמעות ואם שנקוט כפשוטו איך ירדו דוקא על עיניו
 של יצחק, ושומר מזה לא ידע דבר רע ואיך כרו עיניו מזה ולי' לפרש, כי לי' מה
 היה צריכת מלאכים על יצחק הלא היה באותו זמן במדרגה העליונה שיכול אדם לבוא
 שמשכר רפשו בשמחה וחלזה לפני הקב"ה ומה זו לחיות עוד וכבר בא אל תכליתו האמיתי
 הלא שהיה תכלית חייתו עוד כדי להוליד את יעקב ולהעמיד אותה ישראלית הלא שהוליד
 ג"כ את עשו שהיה הכבוד וראוי לבדו וי' רמזין אם כתבך עשו לא היה תקומה
 ליעקב עוד כי אמרה רבקה לפני די' לפני מותו שהבינה שברכה זו תהי' לפני ה' ולא תהיה
 תקומה ליעקב וא"כ טוב שיעקד יצחק לפני ה' ולא יוליד את עשו הרשע וליעקב שהוליד
 לא יהיה תקומה ולכן עשה ה' זאת וקבל צריכת המלאכים ותחייתם עבור יצחק וכרו מיד
 עיני יצחק כדי שיטעה ויברך יעקב ולא עשו ותלמה ממנו קרן ישראל, והיינו ע"ד

תליזה כדרך המדרש שירדו דמעותיהם של מלאכים על עיניו של יצחק וט"ז, להי' ש
 שצ"י שלהם גרמה ופעלה שכו עיניו של יצחק ותקבלה תפלתם ככ"ל:

עד אשר תשוב חמת אחיך עד שוב אף אחיך ממך (כ"ז מ"ד—מ"ה)
 הענין אחד וחלשון כפול, ולא גתבאר על מה הוכפל, ויש לפרש, משום
 דלכאורה אינו מבואר מה שאמרה לו רבקה עד אשר תשוב חמת אחיך,
 מניין יודע זה, וביטור מניין ידע זה יעקב בהיותו בריחוק מקום אם שב
 כעס עשו או לא.

אך הנה התוס' במס' פסחים (ק"ג ב') כתבו, כי כמו באוהבים טבע
 האדם כשהוא אוהב את חברו גם חברו אוהב אותו, וזה נקרא אהבה
 משותפת — כך בשונאים כשאחד שונא את חברו או גם חברו שונא אותו,
 והשנאה משותפת, וכן משמעות הפסוק במשל (כ"ז י"ט) כמים הפנים
 לפנים כן לב האדם לאדם, שהבאור הוא, שכמו שהמים מראים את הפנים
 בדומים להפנים המסתכלים בהם, אם שוחקות — שוחקות, ואם עצובות —
 עצובות, כך לב האדם לאדם, אם לבו טוב על חברו ייטיב גם לבו של חברו
 עליו, ואם רע — ירע עליו גם לב חברו.

ועל פי התכונה הזאת נתנה רבקה סימן ליעקב, שידע למתי תשוב ממנו
 חמת עשו, או כשתשוב ממך חמתך עליו על אשר ירדפך ויתרוש עליך
 רעה להרגך ובגללו אתה מוכרח לברוח, וכמו שאמרה, ברח לך (על כי עשו
 אחיך מתנחם עליך להרגך).

ולפי זה מדויקים שני הפסוקים בענינם, הראשון מענין הגבלת זמן,
 והשני — סימן לדבר מתי יתום זה הזמן, ואמרה, וישבת עמו (עם לבן)
 עד אשר תשוב חמת אחיך, ואיך תדע זה — או כאשר ישוב אף אחיך ממך,
 כאשר תפסיק אתה מלכעוס עליו — תדע, שגם הוא פסק מלכעוס עליך.